

9. NÁVRH RIEŠENIA Z HLADISKA OCHRANY HODNÔT ÚZEMIA A URBANISTICKEJ KOMPOZÍCIE

9.1 OCHRANA HODNÔT ÚZEMIA

Predmet ochrany tvoria kultúrne vrstvy pod terénom a nad terénom a to:

- charakter krajiny, chránená zeleň (LPF, PPF), vysoká zeleň
- historický urbanizmus a jemu prislúchajúce hmotová skladba a zachovaný charakter vidieckej štruktúry
- kultúrne objekty a ďalšie objekty dotvárajúce charakter prostredia
- funkcie vytvárajúce charakteristický obraz prostredia.

Ráz a danosti krajiny charakterizuje kotlinový reliéf, vysoké percento zalesnenia územia, hlavne vo vyvýšených častiach a plynulý prechod medzi lesmi a ornou pôdou na lúky a pasienky. Veľkoplošne poľnohospodársky obrábaná pôda je pomerne často prerušená enklávami zelene, hlavne brehovými porastami vodných tokov.

Podrobný rozpis lokalít navrhovaných na ochranu je v kapitole 9 - MÚSES.

Obraz zastavaného územia tvorí typická cestná vidiecka dedina. Zastavané územia vytvára stabilizovanú štruktúru zástavby s prevládajúcou funkciou obytnou tvorenou 1-2 podlažnými samostatne stojacimi rodinnými domami a niekoľkými objektmi bytovej výstavby.

V Návrhu ÚPN SÚ Kamenec pod Vtáčnikom navrhujeme zachovať pôvodný dedinský charakter sídla a novú výstavbu prispôsobiť merítkom, výškovou hladinou a architektonickým tvaroslovím okolitej zástavbe.

V sídle sú evidované pamiatkovo-chránené objekty, pri ktorých navrhujeme dodržiavať stanovený režim ochrany.

9.2 URBANISTICKÁ KOMPOZÍCIA

Obraz zastavaného územia vytvára nízka zástavba vidieckeho charakteru s pozvoľným stúpaním terénu v severovýchodnej časti sídla, s gradáciou k významnej sídelnej dominante rímsko-katolíckemu kostolu zo 16. storočia. Pozadie zastavaného územia dotvárajú z juhu zalesnené stráne pohoria Vtáčnik (najvyšší bod 1.346,6 m), zo severu komíny z ENO v Zemianskych Kostol'anoch.

SÚ Kamenec pod Vtáčnikom je typická cestná dedina, ktorá má vytvorený hlavný ťažiskový priestor pri Nákupnom stredisku na krížení Bystričianskej, Ružičkovej ulici a ulici na Papiereň. Vedľajšie ťažiskové priestory sa formujú pred kostolom, potravinami na Hornokamenčianskej ulici a na ulici Na Brus za potokom. Hlavnú kompozičnú os sídla vytvára Hornokamenčianska a Dolnokamenčianska ulica, ktorá spája kostol s

Nákupným strediskom; vedľajšiu kompozičnú os ulica Ružičková a Na Papiereň, ktorá spája prevádzkárňu TATRA nábytkárňu s Nákupným strediskom a bytovkami.

Hmotovo-priestorové vyjadrenie skladby objektov tvoria jedno- až dvojpodlažné objekty. Dominantou, ktorú vnímame z priehľadov v sídle, je kostol. Z diaľkových pohľadov na sídlo pozorujeme iba dominantné postavenie pohoria Vtáčnik.

Medzi výrazné komponenty priestorovej a kompozičnej identity v sídle sa zaraďuje vysoká zeleň, tvorená masívnymi a solitérnymi prvkami. Výrazným priestorotvorným prvkom v sídle je vysoká zeleň okolo kostola, na Hornokamenčianskej a Dolnokamenčianskej ulici; sprievodná líniová zeleň okolo ciest a potokov: Lazného, Kamenského, Bystrica, Vidlicového, Vrtišského a Ošipanského.

Z analýzy kompozičných východísk sme vytypovali priestory, ktoré sú vhodné na rekonštrukciu. V rámci návrhu novej štruktúry zástavby je potrebné zohľadniť merítko pôvodnej štruktúry a jej tvaroslovie (stavebná čiara, uličná čiara, výšková hladina zástavby, tvar strechy a pod.)

Hlavným zámerom riešenia je dotvorenie hlavných ťažiskových priestorov (uzlov sústredených aktivít) a to:

- priestor pred Nákupným strediskom (dlažba, zeleň)
- priestor pred potravinami na Hornokamenčianskej ulici
- priestor okolo bytoviek v závere ulice Na Papiereň
- pred futbalovým ihriskom dobudovanie odstavných a parkovacích plôch
- priestor verejnej zelene okolo ulíc Na Brus a Na lúčky.

Ďalej doporučujeme dobudovanie peších trás v sídle, ktoré môžu byť prerušené oddychovými priestormi s drobnou architektúrou a v niektorých polohách sa môžu upraviť dláždenými plochami. verejné priestory by sa mali doplniť solitérnou, alebo skupinovú zeleňou z pôvodných druhov vegetácie.

9.3 OCHRANA LOŽÍSK NERASTOV A ŤAŽOBNÉ PRIESTORY

V katastrálnom území SÚ Kamenec pod Vtáčnikom sa nachádza kameňolom - pohorie Vtáčnik.

Návrh ÚPN SÚ Kamenec pod Vtáčnikom nerieši iné funkčné využitie kameňolomu.

V prípade sanácie kameňolomu je vhodné využiť vedľajšie produkty zo spracovania uhlia a odsírovacích procesov, ktoré sú po spracovaní vhodné na sanačné, rekultivačné a krajinotvorné práce.

9.4 OSOBITNÉ POŽIADAVKY ZÁUJMOV CO, PO A OCHRANY ŠTÁTU

V SÚ Kamenec pod Vtáčnikom sa nachádza miestna požiarňa zbrojnica (1 box), SÚ nemá miestnu úradovňu polície (najbližšia stanica polície je v Novákoch).

V Návrhu ÚPN SÚ rešpektujeme bezpečnostné požiadavky na ochranu štátu, ktoré upravujú osobitné predpisy.

Dopracovanie ÚPN SÚ o samostatnú Doložku CO zabezpečí obstarávateľ v spolupráci s príslušným orgánom CO, v ktorej sa bude riešiť ukrytie obyvateľstva v navrhovaných rozvojových lokalitách a určia sa objekty využiteľné dvojúčelovo aj pre potreby CO. Samostatné Doložka CO bude objednaná Obecným úradom v Kamenci pod Vtáčnikom po schválení Návrhu ÚPN SÚ.

10. MIESTNY ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY (MÚSES)

10.1 FYTOGEOGRAFICKÉ ČLENENIE

Celé riešené územie patrí do oblasti západokarpatskej flóry (Carpaticum occidentale), do obvodu predkarpatskej flóry (Praecarpaticum) do Slovenského stredohoria - Vtáčnik.

10.2 POTENCIÁLNA PRIRODZENÁ VEGETÁCIA

Potenciálna prirodzená vegetácia predstavuje prírodnú vegetáciu, t.j. konštrukciu, rekonštrukciu takej vegetácie, ktorá by sa vyvinula za súčasných klimatických, edafických a hydrologických podmienok, keby človek do vývojového procesu nijakým spôsobom nezasahoval.

V daných podmienkach, až na stanovištia na holých skalách a otvorených vodných hladinách, by sa vyvinuli lesné rastlinné spoločenstvá ako stabilný autoregulačný systém, ktorý nepotrebuje k udržiavaniu svojej floristickej skladby a štruktúry ľudskú pomoc.

Človek potrebuje poznať skladbu a štruktúru prírodného lesa ako ekologického vegetačného potenciálu daného stanovišťa pre plánovanie a projektovanie využitia záujmového územia v súlade s prírodnými podmienkami a rešpektovaním ich zákonitostí.

Jaseňovo-brestovo-dubové nížinné lužné lesy

Ulmion Oberd. 1953

Výskyt - ekologické nároky: viažu sa na vyššie a relatívne suchšie polohy úrodných nív (riečne terasy, agradačné valy a pod.), kde ich zriedkavejšie a najmä časove kratšie ovplyvňujú periodicky sa opakujúce povrchové záplavy alebo kolísajúca hladina podzemnej vody. V našom riešenom území sa vyskytujú na nive rieky Nitry.

Floristická charakteristika: stromovú vrstvu tvorí jaseň úzkolistý panónsky (*Fraxinus angustifolia* ssp. *pannonica*), brest hrabolitý (*Ulmus minor*), čremcha strapcovitá (*Prunus padus*), brest väz (*Ulmus laevis*), dub letný (*Quercus robur*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), javor poľný (*Acer campestre*), z krovín sa vyskytujú svib krvavý

(*Cornus sanguinea*), vtáčí zob obyčajný (*Ligustrum vulgare*), bršlen európsky (*Euonymus europaea*), kalina obyčajná (*Viburnum opulus*) a iné.

Pre bylinnú vrstvu sú charakteristické: čarovník parížsky (*Circaea lutetiana*), kostrava obrovská (*Festuca gigantea*), lipkavec marenovitý (*Galium rubioides*), plamienok plotný (*Clematis vitalba*), kokorik širokolistý (*Polygonatum latifolium*), čistec lesný (*Stachys sylvatica*), kuklík mestský (*Geum urbanum*), kozia noha hostcova (*Aegopodium podagraria*) a iné.

Jelšovo-jaseňové podhorské lužné lesy

Alnenion glutinoso - incanae Oberdorfer 1953

Výskyt - ekologické nároky: Rozšírené sú v pobrežnom pásme na alúviách potokov. Podmáčané sú prúdiacou podzemnou vodou alebo ovplyvňované častými povrchovými záplavami. V našom riešenom území sa nachádzajú okolo Kamenského potoka.

Floristická charakteristika: stromovú vrstvu tvorí jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), čremcha strapcovitá (*Prunus padus*), vrba biela (*Salix alba*), vrba krehká (*Salix fragilis*), vrba popolavá (*Salix cinerea*), z krovín sa vyskytujú rešetliak prečisťujúci (*Rhamnus cathartica*), bršlen európsky (*Euonymus europaea*), vtáčí zob obyčajný (*Ligustrum vulgare*), kalina obyčajná (*Viburnum opulus*) a iné.

Pre bylinnú vrstvu sú charakteristické: záružlie močiarna (*Caltha palustris*), túžobník brestový (*Filipendula ulmaria*), praslička lesná (*Equisetum sylvaticum*), slezinovka striedavolistá (*Chrysosplenium alternifolium*), kozia noha hostcová (*Aegopodium podagraria*), nezábudka močiarna (*Myosotis palustris*), ostružina ožina (*Rubus caesius*), žihľava dvojdomá (*Urtica dioica*), ostrica praslenovitá (*Carex brizoides*), ostrica odialená (*Carex remota*), ostrica previsnutá (*Carex pendula*), kuklík mestský (*Geum urbanum*), mrvica lesná (*Brachypodium sylvaticum*), blyskáč jarný (*Ranunculus ficaria*), škripina lesná (*Scirpus sylvaticus*) a iné.

Dubovo-hrabové lesy

Qurco robori - Carpinion betuli J. et M. Michalko ined. Carpinion betuli (Mayer 1937) Oberdorfer 1953

Výskyt - ekologické nároky: Na piesočnatých a štrkovitých terasách prekrytých sprašovými hlinami, na náplavových kuželoch, na sprašových pahorkatinách a vzácnejšie na vápnitých alúviách rovín, na miernych svahoch a vrcholových plošinách na všetkých geologických substrátoch.

Floristická charakteristika: stromovú vrstvu tvorí hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), dub letný (*Quercus robur*), dub sivastý (*Quercus pedunculiflora*), dub zimný (*Quercus petraea*), javor poľný (*Acer campestre*), javor mliečny (*Acer platanoides*), brest hrabolitý (*Ulmus minor*), brest väz (*Ulmus laevis*), lipa malolistá (*Tilia cordata*), jaseň

štíhly (*Fraxinus excelsior*), z krovín vtáčí zob obyčajný (*Ligustrum vulgare*), svíb krvavý (*Cornus sanguinea*), trnka obyčajná (*Prunus spinosa*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), bršlen bradavičnatý (*Euonymus europaea*), kalina siripútka (*Viburnum lantana*) a iné.

Pre bylinnú vrstvu sú charakteristické: ostrica chlpatá (*Carex pilosa*), ostrica plstnatá (*Carex digitata*), zvonček žihľavolistý (*Campanula trachelium*), reznáčka mnohosubná (*Dactylis polygama*), mednička jednokvetá (*Melica uniflora*), kokorík širokolistý (*Polygonatum latifolium*), zimozelen menšia (*Vincetoxicum minor*), chochlačka dutá (*Corydalis cava*), fialka voňavá (*Viola odorata*), blyskáč záružľolistý (*Ranunculus nudicaulis*), pľúcnik murínov (*Pulmonaria murinii*), ostrica Micheliho (*Carex michelii*), hrachor jarný (*Lathyrus vernus*), jastrabník lesný (*Hieracium sylvaticum*), chlpaňa hájna (*Luzula luzuloides*), králik chocholatý (*Tanacetum corymbosum*) a iné.

Dubové a cerovo-dubové lesy

Výskyt-ekologické nároky: Na juh exponované svahy s miernym až prudkým sklonom na granodioritoch (biotických), granitoch, granitoidoch, pegmatitoch, biotických rulách a pod.

Floristická charakteristika: stromovú vrstvu tvorí dub žltkastý (*Quercus dalechampii*), dub slavonský (*Quercus virgiliana*), dub cerový (*Quercus cerris*), dub plstnatý (*Quercus pubescens*), dub mnohoplodý (*Quercus polycarpa*), jarabina brekyňa (*Sorbus torminalis*), javor poľný (*Acer campestre*), brest hrabolístý (*Carpinus betulus*), čerešňa vtáčia (*Prunus avium*), z krovín sa vyskytujú vtáčí zob obyčajný (*Ligustrum vulgare*), trnka obyčajná (*Prunus spinosa*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), rešetliak prečisťujúci (*Rhamnus catharica*), kalina siripútka (*Viburnum lantana*), svíb drieň (*Cornus mas*), bršlen bradavičnatý (*Euonymus verrucosa*), ruža šipová (*Rosa canina*), hloh obyčajný (*Crataegus monogyna*), višňa mahalebka (*Prunus mahaleb*) a iné.

Pre bylinnú vrstvu sú charakteristické: mednička jednokvetá (*Melica uniflora*), lipnica úzkolistá (*Poa angustifolia*), lipnica hájna (*Poa nemoralis*), králik chocholíkátý (*Tanacetum corymbosum*), zanovät' černajúca (*Cytisus nigricans*), zanovät' chlpatá (*Cytisus hirsutus*), hrachor čierny (*Lathyrus niger*), nátržník biely (*Potentilla alba*), reznáčka laločnatá (*Dactylis polygama*), kostrava rôznolistá (*Festuca heterophylla*), ostrica horská (*Carex montana*), divozel rakúsky (*Verbascum austriacum*), pľúcnik horský najmäkší (*Pulmonaria mollis*), fialka srstnatá (*Viola hirta*), chlpaňa belasá (*Luzula albidus*), smlz trst'ovitý (*Calamagrostis arundinacea*) a iné.

Bukové podhorské lesy

Carici pilosae - Fagetum Oberdorfer 1957

Dentario bulbiferae - Fagetum (Zlatník 1935) Hartmann 1953

Výskyt - ekologické nároky: Nachádzajú sa na stredne vysoko položených plošinách, tienených svahoch, širokých hrebeňoch, ale i v dolinách a priľahlých svahoch Vtáčnika.

Floristická charakteristika: stromovú vrstvu tvorí buk lesný (*Fagus sylvatica*), dub zimný (*Quercus petraea*), čerešňa vtáčia (*Prunus avium*), javor mliečny (*Acer platanoides*), lipa malolistá (*Tilia cordata*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), topol osika (*Populus tremula*), breza biela (*Betula pubescens*), z krovín sa vyskytujú zemleze obyčajný (*Lonicera xylosteum*), baza čierna (*Sambucus nigra*).

Pre bylinnú vrstvu sú charakteristické: ostrica chlpatá (*Carex pilosa*), zubačka cibulonosná (*Dentaria bulbifera*), mednička jednokvetá (*Melica uniflora*), marinka voňavá (*Galium odoratum*), žindava európska (*Sanicula europaea*), kopytník európsky (*Asarum europaeum*), fialka lesná (*Viola reichenbachiana*), kostihoj lekársky (*Symphytum tuberosum*), papraď samčia (*Dryopteris filix-mas*), šalát múrový (*Mycelis muralis*) a iné.

Kyslomilné bukové lesy

Luzulo - Fagion Lohm. et R. Tx. in R. Tx. 1954

Výskyt - ekologické nároky: Na ostrých hrebeňoch, čelách, tam kde materská hornina vystupuje na povrch. Plytké pôdy a horninový substrát patria do kyslej série.

Floristická charakteristika: stromovú vrstvu tvorí buk lesný (*Fagus sylvatica*), dub zimný (*Quercus petraea*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), breza biela (*Betula pubescens*), topol osika (*Populus tremula*), jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*), z krovín sa vyskytujú kručinka farbiarska (*Genista tinctoria*) a iné.

Pre bylinnú vrstvu sú charakteristické: chlpaňa hájna (*Luzula luzuloides*), jastrabník lesný (*Hieracium sylvaticum*), miestami čučoriedka obyčajná (*Vaccinium myrtillus*), metlica krivoľaká (*Avenella flexuosa*), kručinka chlpatá (*Genista pilosa*), čermeľ lúčny (*Melampyrum pratense*) a iné.

Poznámka: Tam kde sa na malých plochách reálne vyskytujú spoločenstvá tejto mapovacej jednotky, patria k ochranným lesom. Každé odstránenie vegetačného krytu zvyšuje eróziu na stanovišti.

Kvetnaté bukové lesy horských polôh

Dentario enneaphylli - Fagetum Moravec 1977

Výskyt - ekologické nároky: Nachádzajú sa vo vyšších polohách na vápencoch aj na kryštaliniku na hlbokých, dobre prehumózných pôdach.

Floristická charakteristika: dominantným druhom je buk lesný (*Fagus sylvatica*), v porastoch sa nachádza javor horský (*Acer pseudoplatanus*), javor mliečny (*Acer platanoides*), brest horský (*Ulmus glabra*), lipa malolistá (*Tilia cordata*).

Pre bylinnú vrstvu sú charakteristické: marinka voňavá (*Galium odoratum*), zubačka deväťlistá (*Dentaria enneaphyllos*), kyslička obyčajná (*Oxalis acetosella*), bažanka trvác (*Mercurialis perennis*), hluchavka žltá (*Lamium flavidum*), netýkavka veľkokvetá (*Impatiens noli-tangere*), čarovník parížsky (*Circaea lutetiana*) a iné.

10.3 CHARAKTERISTIKA PÔD

V riešenom území sa vyskytujú 4 základné typy pôd:

- hnedé pôdy, hnedé pôdy ilimerizované a hnedé pôdy kyslé na vulkanických horninách
- hnedé pôdy na výrazných svahoch svahových hĺn
- ilimerizované pôdy a ilimerizované pôdy oglejené na sprašových hlinách a iných, prevážne ilovitých sedimentoch
- hnedé pôdy a hnedé pôdy ilimerizované na svahových hlinách a iných delúviách
- hnedé pôdy na výrazných svahoch vulkanických hornín

10.4 GEOEKOLOGICKÉ (PRÍRODNÉ KRAJINNÉ) TYPY

Geoeologické prírodné typy predstavujú syntézu geologických, pôdnych, klimatických a vegetačných vlastností krajiny.

Naše riešené územie patrí do dvoch základných prírodných krajinných typov:

2. Montánná krajina mierneho pásma
 - 2.1. Kotlinová akumulácia-erózna krajina s kapilárnymi a pórovitými podzemnými vodami
 - 2.1.2. Mierne teplá kotlinová krajina s ilimerizovanými pôdami a dubohrabinou
 - 2.1.2.1. Nivy s nivnými pôdami a mäkkým lužným lesom s jelšou lepkavou (niva rieky Nitry)
 - 2.1.2.3. Proluviálne pahorkatiny so sprašovými hlinami s ilimerizovanými pôdami a dubohrabinou (od Nitry smer Bystričany)
 - 2.2. Montánná eróznno-denudačná krajina s puklinovými a puklinovo-krasovými podzemnými vodami
 - 2.2.3. Mierne chladné vrchoviny a nízke hornatiny s hnedými pôdami nenasýtenými rendzinami a s bučinou až jedľosmrečinou
 - 2.2.3.2. Vrchoviny a nízke hornatiny na karbonatickom substráte s rendzinami a skalnou stepou až vápnomilnou bučinou (časť lesov v Chalmovej)
 - 2.2.4. Chladné hornatiny s hnedými pôdami nenasýtenými a zmiešanými až ihličnatými lesmi
 - 2.2.4.2. Hornatiny na vulkanickom substráte s hnedými pôdami a jedľobučinou (lesná časť Vtáčnika)
 - 2.2.5. Studené podhôr'ne pohoria s hnedými pôdami nenasýtenými až podzolovými a smrečinou
 - 2.2.5.2. Podhôr'ne vysočiny na vulkanickom substráte s hnedými pôdami nenasýtenými a smrečinou (Vtáčnik)

10.5 OCHRANA PRÍRODY

CHKO Ponitrie

Bola vyhlásená v roku 1985 na ploche 38 000ha. Územie CHKO prebieha rovnobežne s riekou Nitrou. Naše riešené územie patrí do severnej časti tvorené vulkanickým masívom pohoria Vtáčnik.

NPR Vtáčnik

Zriadená v r. 1950 v troch katastrálnych územiach - Kľak, Kamenec pod Vtáčnikom a Lehota pod Vtáčnikom. Celková výmera je 245,6ha, v k.ú. Kamenec pod Vtáčnikom je 68,9ha v LZ Partizánske.

Najvyšší bod rezervácie je na vrchole Vtáčnika 1 345,6m, najnižší vo výške 1 150m. Pôvodný smrekový porast nachádzajúci sa na vrchole rezervácie má od prevládajúcich vetrov charakteristický vejárovitý tvar. Vek porastu sa pohybuje od 100 do 170 rokov. Význam rezervácie spočíva v značnej vegetačnej rozmanitosti a pozoruhodným rozhraním bučiny a smrečiny a v typických vrcholových spoločenstvách buka s výskytom pôvodnej karpatskej fauny. Tieto spoločenstvá sú vystavené extrémnym klimatickým podmienkam. Patria k nim prirodzené jedľovo-bukové porasty s pôvodnou jedľou.

PR Makovište

Lokalita predstavuje skalné formy na pravej strane Gepnárovej doliny.

Územie vyhlásené v roku 1973 na ploche 24,11ha. Tvoria ho typické produkty vulkanickej činnosti tejto oblasti. Predstavuje veľké množstvo esteticky pôsobivých skalnatých stien, veží a bášť. Predstavujú štruktúrne formy na andezitoch, ktoré ako horniny s väčšou geomorfologickou hodnotou vystupujú v menej odolných pyroklastikách andezitov morfológicky veľmi výrazne. Zvetrávaním sa ulamovali i väčšie andezitové bloky. Na úpätí skalnej steny sú utvorené sut'ové osypy, ktorých vývoj bol čiastočne ovplyvnený laterálnou eróziou potoka.

Územie pokrývajú hlavne bučiny, v puklinách je uchytená breza. Vrcholové porasty tvoria netvárne bučiny.

Hniezdia tu dravce.

Význam lokality spočíva v jej geomorfologických, biologických a estetických hodnotách.

PP Končitá

Nachádza sa nad ľavostranným prítokom Gepnárovej doliny.

Územie vyhlásené v roku 1973 na ploche 28,76ha.

Skalné formy budované andezitmi pohoria Vtáčnik. Vystupujú morfológicky veľmi výrazne z menej odolných pyroklastík andezitov. Skalné formy majú tvar vysokých, ťažko prístupných veží a bášť. Rozpukanosť horniny uľahčila činnosť exogénnych